

۱۵.....	مقدمه
۱۷.....	فصل اول: تاریخچه و تعاریف موسیقی
۱۹.....	تاریخچه‌ی موسیقی
۲۱.....	پیدایش تئوری موسیقی
۲۳.....	تقسیم‌بندی موسیقی
۲۳.....	دوره‌ی هنری پیدایش
۲۳.....	ساختار آوا شناسی
۲۳.....	تعداد نت‌ها در گام
۲۴.....	ضرب آهنگ
۲۴.....	ناحیه‌ی پیدایش
۲۵.....	خاستگاه معنایی - کلامی و جایگاه اجتماعی
۲۵.....	اولویت کلام یا ساز
۲۵.....	کاربرد
۲۶.....	سازبندی (ارکستراسیون) و آوایی
۲۶.....	فرم موسیقی
۲۹.....	آشنایی با برخی سازهای موسیقی
۲۹.....	سازهای کلاویه‌ای
۲۹.....	پیانو
۲۹.....	تاریخچه‌ی پیانو
۳۰.....	نام‌گذاری پیانو
۳۰.....	چکش‌های پیانو
۳۰.....	کلیدهای پیانو
۳۱.....	انواع پیانو
۳۱.....	نحوه‌ی نواختن پیانو
۳۱.....	نحوه‌ی نت‌نویسی برای پیانو

- ۳۲..... گارمون
- ۳۲..... آکاردئون
- ۳۳..... برخی سازهای بادی
- ۳۳..... نی
- ۳۳..... سرنا
- ۳۴..... کرنا
- ۳۴..... نی انبان
- ۳۴..... کلارینت
- ۳۵..... فلوت پیکولو
- ۳۵..... ترومپت
- ۳۶..... ترومبون
- ۳۶..... توبا
- ۳۷..... فاگوت
- ۳۷..... ساکسیفون
- ۳۸..... برخی آلات موسیقی زهی
- ۳۸..... کمانچه
- ۳۸..... بریط
- ۳۹..... رباب
- ۳۹..... تار
- ۴۰..... گیتار
- ۴۰..... ویولن
- ۴۰..... ویولا
- ۴۱..... ویولنسل
- ۴۲..... کنترباس
- ۴۳..... برخی آلات موسیقی ضربی کوبه‌ای
- ۴۳..... * دهل
- ۴۳..... دایره
- ۴۴..... طبل
- ۴۴..... تنبک

- نقاره یا ناقاره ۴۴
- ساز مضربایی (زهی-کوبه‌ای) ۴۵
- ستتور ۴۵
- مقدمه‌ی تئوری موسیقی ۴۵
- الفبای موسیقی ۴۵
- نت ۴۵
- هجایی ۴۶
- تاریخچه‌ی نظام‌های هجایی و الفبایی ۴۶
- نام لاتین الفبای موسیقی ۴۶
- حامل (پنج خط حامل) ۴۷
- مشخصه‌های صدای موسیقایی ۴۸
- نواک ۴۸
- دیرند ۴۸
- شدت ۴۸
- طنین و رنگ ۴۸
- اکتاو ۴۹
- کلیدها یا کلایوها در پیانو ۵۰
- کلید ۵۰
- انواع کلید ۵۰
- کلیدهای سل ۵۱
- کلیدهای فا ۵۲
- کلیدهای دو ۵۳
- اسامی نت‌ها روی حامل خطوط اضافه ۵۴
- حامل مضاعف ۵۵
- اشکال نت (نوع نت) یا تقسیمات نت‌ها ۵۶
- دیرند ۵۶
- سرعت قدم‌ها ۵۷
- حالت‌های اجرا در موسیقی ۵۸
- اصطلاحات ۵۹

- ۵۹..... تند کردن تنها تند کردن تنها
- ۵۹..... کند کردن تنها کند کردن تنها
- ۶۰..... قطع کردن ناگهانی برای چند لحظه قطع کردن ناگهانی برای چند لحظه
- ۶۰..... اجرای آزادتر اجرای آزادتر
- ۶۰..... برگشتن به تندای اولیه پس از تغییرات قبلی برگشتن به تندای اولیه پس از تغییرات قبلی
- ۶۰..... نقطه نقطه
- ۶۱..... دو نقطه دو نقطه
- ۶۱..... خط اتحاد و اتصال خط اتحاد و اتصال
- ۶۲..... سکوت سکوت
- ۶۲..... انواع سکوت انواع سکوت
- ۶۳..... میزان و خط میزان میزان و خط میزان
- ۶۳..... علامت اکتاو علامت اکتاو
- ۶۴..... وزن وزن
- ۶۴..... کسر میزان کسر میزان
- ۶۵..... انواع میزان‌ها انواع میزان‌ها
- ۶۵..... میزان ساده میزان ساده
- ۶۵..... میزان ترکیبی میزان ترکیبی
- ۶۶..... میزان پیچیده و یا لنگ میزان پیچیده و یا لنگ
- ۶۶..... وزن ترکیبی وزن ترکیبی
- ۶۷..... وزن خوانی وزن خوانی
- ۶۷..... سه بر دو و دو بر سه سه بر دو و دو بر سه
- ۶۸..... چند اصطلاح در نت نویسی موسیقی چند اصطلاح در نت نویسی موسیقی
- ۶۸..... نت زینت (فورشلاق) نت زینت (فورشلاق)
- ۶۸..... آپوجیاتورا آپوجیاتورا
- ۶۹..... آچیاکاتورا (پیشای کوتاه) آچیاکاتورا (پیشای کوتاه)
- ۶۹..... گروپتو (قلاب) گروپتو (قلاب)
- ۶۹..... تریل تریل
- ۷۰..... گزش فوقانی (موردنت) گزش فوقانی (موردنت)
- ۷۰..... گزش تحتانی گزش تحتانی

- استکاتو ۷۱
- استکاتوسیمو ۷۱
- دثاشا ۷۱
- مزو استکاتو ۷۱
- برگشت در موسیقی ۷۲
- داکاپو ۷۳
- دال سینو ۷۳
- فترماتا ۷۳
- کرشندو- دکرشندو ۷۴
- گلیساندو ۷۴
- آکسان- سنکوب ۷۴
- ضد ضرب ۷۵
- علامت تغییر دهنده (آلتراسیا) ۷۵
- انواع علامت‌های تغییر دهنده ۷۵
- فاصله در موسیقی ۷۶
- فاصله‌ی ساده و فاصله‌ی ترکیبی ۷۶
- پرده و نیم‌پرده ۷۷
- نیم‌پرده‌های دیاتونیک و کروماتیک ۷۸
- معکوس کردن فاصله‌ی ساده ۷۸
- انواع فاصله‌ها ۷۹
- فاصله‌ی سه بنیه‌ای ۷۹
- فاصله‌ی چهار بنیه‌ای ۸۰
- فاصله‌های مطبوع و نامطبوع ۸۱
- معکوس فواصل ترکیبی ۸۲
- آکورد و تقسیمات آن ۸۲
- انواع آکورد ۸۳
- آکورد ماژور ۸۳
- آکورد مینور ۸۳
- شیفراژ آکورد و معکوس آکورد ۸۴
- آکورد سه صدایی (تریاد) ۸۴

۸۵	آکورد چهار صدایی (سپتاکورد)
۸۸	نکات مهم در صدا دهی آکوردها
۸۸	انواع گام در موسیقی
۸۸	درجه‌ی گام
۸۹	دانگ در گام
۸۹	گام کروماتیک
۹۰	گام دیاتونیک
۹۱	گام دیاتونیک کوچک و بزرگ
۹۱	مدهای ماژور و مینور
۹۲	طرز ساختن گام ماژور تئوریک
۹۴	روش سریع پیدا کردن علامت‌های گام
۹۴	گام ماژوردی‌دار
۹۴	گام ماژور بمل‌دار
۹۴	انواع گام‌های ماژور
۹۵	انواع گام‌های مینور
۹۶	گام آنهارمونیک
۹۹	فصل دوم: مروری بر تاریخچه‌ی موسیقی کلاسیک
۱۰۱	موسیقی کلاسیک
۱۰۲	سبک موسیقی کلاسیک
۱۰۶	نشانه‌های سبک موسیقی کلاسیک
۱۰۷	هارمونی و تنالیت
۱۰۸	موتیف، تم، بسط و گسترش تمی
۱۱۰	فرم‌های مرسوم دوره‌ی کلاسیک
۱۱۱	ارکستر و سازها
۱۱۲	دوره‌های موسیقی کلاسیک
۱۱۲	موسیقی سده‌های میانه
۱۱۲	موسیقی رنسانس
۱۱۲	موسیقی باروک
۱۱۲	دوره‌ی کلاسیک

دوره‌ی رمانتیک	۱۱۳
موسیقی قرن بیستم	۱۱۳
موسیقی کلاسیک معاصر	۱۱۳
فصل سوم: ارکستراسیون و صداشناسی از دیدگاه هارمونی	۱۱۵
اصطلاحات موسیقایی در ارکستر	۱۱۸
ارکستر	۱۱۹
تاریخچه‌ی ارکستر	۱۱۹
انواع ارکستر	۱۲۱
ارکستر سمفونی	۱۲۱
ارکستر مجلسی	۱۲۱
ارکسترهای زهی	۱۲۱
فضای ارکستر	۱۲۲
سازها و آرایش آن‌ها	۱۲۲
سازهای زهی	۱۲۲
سازهای بادی	۱۲۴
سازهای ضربی	۱۲۵
رهبر ارکستر	۱۲۵
مبانی علمی موسیقی	۱۲۶
انواع صوت	۱۲۷
ویژگی‌های صوت موسیقایی	۱۲۷
عوامل صدا دهنده‌ی ساز	۱۲۷
انواع صدا و وسعت آن	۱۲۹
صدای زنان	۱۲۹
صدای مردان	۱۲۹
تقسیم‌بندی اصوات زنان و بچه‌ها از لحاظ وسعت و جنسیت	۱۲۹
تقسیم‌بندی اصوات مردان از لحاظ وسعت و جنسیت	۱۳۰
فصل چهارم: آهنگسازان مشهور موسیقی کلاسیک و رمانتیک	۱۳۱
لودویگ وان بتهوون	۱۳۳
ولفگانگ آمادئوس موتزارت	۱۳۹
یوهان سباستیان باخ	۱۴۱

۱۴۶.....	فردریک شوپن.....
۱۵۵.....	فرانتس یوزف هایدن.....
۱۵۸.....	فرانتس لیست.....
۱۶۰.....	پیوتر ایلیچ چایکوفسکی.....
۱۶۵.....	یوهانس برامس.....
۱۶۸.....	سرگئی سرگئیوویچ پروکفیف.....
۱۷۰.....	ریچارد کلایدرمن.....
۱۷۳.....	فصل پنجم: خودآزمایی‌های تئوری موسیقی.....
۱۷۵.....	آزمون اول.....
۱۷۷.....	آزمون دوم.....
۱۷۹.....	آزمون سوم.....
۱۸۱.....	آزمون چهارم.....
۱۸۲.....	آزمون پنجم.....
۱۸۴.....	آزمون ششم.....
۱۸۶.....	آزمون هفتم.....
۱۸۸.....	آزمون هشتم.....
۱۹۱.....	آزمون نهم.....
۱۹۳.....	آزمون دهم.....
۱۹۵.....	فصل ششم: اصطلاحات موسیقایی.....
۲۳۱.....	منابع.....

موسیقی هنر بیان احساسات به وسیله صداهای و نواها است. همان‌طور که یک نقاش برای نقاشی از رنگ و ترکیب آن برای جلوه‌ی بهتر استفاده می‌کند، یک موزیسین خبره نیز برای ساختن یک موسیقی با استفاده از صداها و نت‌های موسیقایی، احساسات، تراوشات درونی و ذهنی خود با لحاظ قوانین تئوریک موسیقی شامل انواع تکنیک‌ها، آرپژها، آکوردها و روابط منطقی حاکم بر هارمونی، دست به خلق یک مجموعه‌ی موسیقایی می‌زند.

تئوری موسیقی نظریه‌ای درباره‌ی مکانیک موسیقی و نحوه‌ی کارکرد موسیقی است که از قرن‌های گذشته ابداع شده و به تدریج کامل‌تر شده است. اجزاء آن شامل تحلیل نت‌های ملودی و نیز بررسی آن‌ها از نظر ریتم و هارمونی است. ممکن است صداها در ملودی همدیگر را تقویت یا تضعیف کنند که در این صورت هارمونی‌های متفاوتی خواهند داشت. در تئوری موسیقی به بررسی پویایی و دینامیک موسیقی نیز می‌پردازند و آن بستگی به نرمی یا سختی اصوات و نت‌ها دارد. هم‌چنین به دلیل حاکمیت روابط ریاضی بر تئوری موسیقی، قوانین موجود در ریاضی نیز در تئوری موسیقی استفاده می‌شود.

مهم‌ترین عناصر تئوری موسیقی صدا و ریتم هستند. از نظر موسیقیدان‌ها صداها به دو دسته تقسیم می‌شوند. صداها ی موسیقایی و صداها ی غیرموسیقایی. صداها ی موسیقایی دارای مشخصه‌هایی هستند که اگر صدایی این مشخصه‌ها را نداشته باشد صدای غیرموسیقایی محسوب می‌شود که در ادامه آن‌ها را توضیح خواهیم داد.

صدا، نتیجه‌ی «حرکت ارتعاشی» است که به وسیله‌ی گوش احساس می‌شود. صداها ی موسیقایی، صداها ی هستند که دارای ارتعاشات نامنظم باشند. و صداها ی غیرموسیقایی صداها یی مانند ریزش باران، حرکت قطار و غیره که پریودیک بوده و دارای ارتعاشات منظم هستند. موسیقی ابتدا و انتهای زبان است همان‌طور که احساسات ابتدا و انتهای عقل است موسیقی، احساسات و عواطف را صدا دار می‌کند. هنری است که از ترکیب صداها ی خوش به وجود می‌آید و در روح و ذهن شنونده تأثیر می‌گذارد. موسیقی هر کشور برگرفته از فرهنگ، افسانه‌ها و حوادث تاریخی آن کشور است و هم‌چنین چون افکار و ذوق هر قومی یکسان نیست، برای هر قوم رنگ خاص خود را دارد.

کتاب «چگونه تئوری موسیقی را سریع و آسان یاد بگیریم» تلاش بر این نکته مهم داشته که مباحث را با سخنی روان و ساده بیان کند، نگارنده امیدوار است گامی بسیار کوچک در این مسیر بلند برای اعتلای

روزافزون هنر موسیقی و آموزش هنرجویان عزیز موسیقی، در رشته‌های مختلف موسیقی کلاسیک و فولکلوریک برداشته باشد.

امیدوارم رضایت نظر اساتید محترم و پیشکسوت موسیقی نیز جلب شده باشد، هرچند مؤلف کتاب بر این امر واقف است که هیچ کاری بدون اشکال نمی‌تواند باشد و لذا مایه‌ی بسی مباهات است که با نظرات و راهنمایی‌های تکمیلی و سازنده‌ی شما هنرمندان عزیز و موسیقی‌دانان عالیقدر کشور عزیزمان ایران، به منظور غنای هر چه بیشتر این کتاب، اصلاحات برای چاپ‌های آتی منظور شود.

در اینجا جا دارد از هنرجویان و شاگردان بسیار ارزشمندم، همچون سرکار خانم مهندس پردیس روشنی، سرکار خانم دکتر هما مناهجی، جناب آقای مهندس فرزاد افشار بکشلو، سرکار خانم مهندس نسترن نیک پرتو، آقای دکتر نریمان نیک پرتو، سرکار خانم لادن اصفهانی که در ویراستاری و تدوین این اثر خالصانه مرا یاری کردند، تشکر و قدردانی بنمایم.

در پایان یاد اساتید بزرگوارم که افتخار شاگردی همه‌ی آن‌ها را در موسیقی کلاسیک و فولکلوریک داشتم، همچون استاد علی فرش‌باف، شادروان استاد محمود شاطریان، شادروان استاد علی سلیمی، استاد یوسف عبدالعظیم زاده، شادروان استاد فریدون پور ناصح، استاد ناصر جهان آرای، استاد فرهاد فخرالدینی، استاد علی برلیانی، شادروان استاد بابک بیات، استاد مجید انتظامی، استاد کامبیز روشن روان، استاد لوریس هوویان، استاد ظهیرالدینی، استاد مادوما مارک (فرانسه)، استاد فلیپو پررتی (ایتالیا) و استاد وارطانیان، گرامی می‌دارم.

عادل حقیقی

پیانست و مدرس موسیقی

تهران ۱۳۹۵

سازهای کلاویه‌ای:

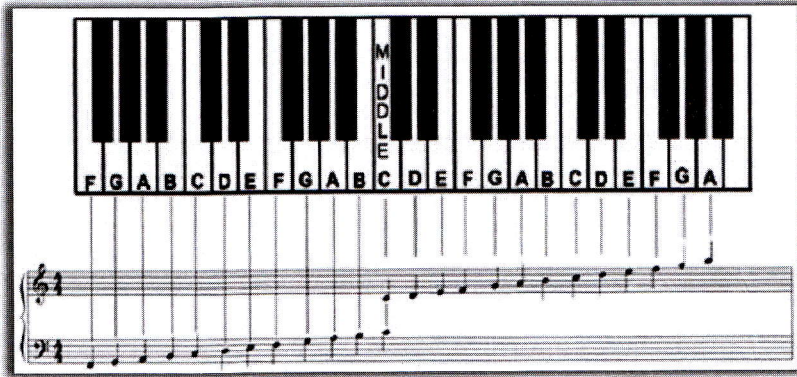
پیانو

پیانو یکی از سازهای صفحه‌کلیددار و مشهورترین آن‌ها است. صدای پیانو در اثر برخورد چکش‌هایی با سیم‌های آن تولید می‌شود. این چکش‌ها در اثر فشردن کلیدها (کلاویه‌ها) به حرکت در می‌آیند. سیم‌های پیانو به صفحه‌ای موسوم به «صفحه‌ی صدا» متصل شده‌اند که نقش تقویت‌کننده‌ی صدای آن‌ها را دارد.

پیانو به عنوان مادر سازها و کامل‌ترین ساز نیز شناخته می‌شود؛ علت نسبت دادن این لقب‌ها به این ساز آن است که پیانو قادر است محدوده‌ی بسیار گسترده‌ای از اصوات را تولید کند در حالی که سایر سازهای اصیل موسیقی تنها بخشی از این محدوده‌ی صدا را تولید می‌کنند. پیانو در شکل فعلی‌اش بیش از هفت اکتاو دارد و قادر به تولید فرکانس‌هایی از حدود ۲۰ تا ۵۰۰۰ هرتز است، در حالی که در مقام مقایسه، ساز ویولن تنها قادر به تولید کمتر از چهار اکتاو و بهترین خواننده‌ها تنها قادر به خواندن کمتر از سه اکتاو صدا هستند.

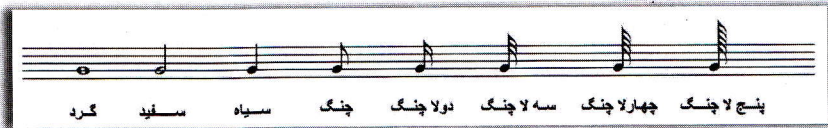
تاریخچه‌ی پیانو:

پیانو به شکل مدرن را بارتولومئو کریستوفوری در سال ۱۷۰۹ میلادی در شهر پادوآی ایتالیا اختراع کرد. قبل از اختراع پیانو از سازی قدیمی‌تر به نام «هارپسیکورد» استفاده می‌شد. تفاوت عمده و مهمی که پیانو با سازهای مشابه قبل از خودش داشت آن بود که در سازهای مشابه قبلی، شدت صدای حاصل از فشردن شدن یک کلاویه، مستقل از شدت ضربه‌ی وارد شده بر کلید، مقداری ثابت بود، اما در پیانو نوازنده قادر بود با ملایم ضربه‌زدن به کلیدها صدایی نرم‌تر ایجاد کند، یا با ضربات محکم‌تر صدایی درشت‌تر با پیانو تولید کند. همین ویژگی باعث شد که به سرعت پیانو مورد توجه آهنگسازان قرن هجدهم میلادی قرار بگیرد.

اشکال نت (نوع نت) یا تقسیمات نت‌ها: Shiraz-Beethoven.ir دیرند^۱:

دیرند یعنی زمانی که هر صدای موسیقایی ادامه می‌یابد. وقتی به یک ملودی گوش کنید متوجه می‌شوید که بعضی از اصوات کشیده تر و بعضی از آن‌ها کوتاه‌تر به نظر می‌رسند. شکل نت، دیرند یا ارزش زمانی صداها را مشخص می‌کند. به عبارت دیگر به یاری شکل نت است که می‌توان مقدار ارزش زمانی هر نت را نسبت به نت یا شکل دیگر شناخت.

نام نت	ارزش زمانی
گرد	چهار ضرب
سفید	دو ضرب
سیاه	یک ضرب
چنگ	نیم ضرب
دولاچنگ	یک چهارم ضرب
سه لاچنگ	یک هشتم ضرب
چهار لاچنگ	یک شانزدهم ضرب

موسیقی کلاسیک

موسیقی هنری اروپا گفته می‌شود. شروع این موسیقی را از سده‌های میانه در حدود سال ۵۰۰ پس از میلاد می‌دانند.

دوره کلاسیک: (به انگلیسی: Classical Period) در موسیقی هنری اروپایی از حدود ۱۷۵۰ تا ۱۸۲۰ م. به نظر گرفته می‌شود. این دوره از نظر زمانی بین دوره‌ی باروک و دوره‌ی رمانتیک قرار دارد. برجسته‌ترین چهره‌های دوره‌ی کلاسیک، که گاه به «دوره‌ی کلاسیک وین» هم معروف است، هایدن، موتزارت و بتهوون هستند.

کلاسیک از واژه‌ی کلاسیوس (Clasious) به معنای شاهانه گرفته شده است. موسیقی کلاسیک، نامی است که به سنت موسیقی هنری غرب داده شده است. این نام‌گذاری دقتی ندارد و کوشش‌ها و بحث‌های زیادی برای مشخص کردن معنی آن صورت می‌گیرد. معمولاً شروع این موسیقی را از سده‌های میانی می‌دانند. «دوره‌ی کلاسیک و کلاسیسم» معمولاً به یک دوره از موسیقی اطلاق شده است، اما اغلب با معانی مختلف. در اصل عنوان سبک یک دوره‌ی خاص یا سبک مشخصی از موسیقی نیست. ولی از سوی دیگر، واژه‌ی کلاسیک بر پدیده‌ای اطلاق می‌شود که می‌تواند در اکثر دوره‌های مختلف تاریخ موسیقی به کار برود و تکرار شود، مثلاً آوازهای «شوبرت» در آلمان، نسبت به قرن نوزدهم نمونه‌ی کلاسیک به شمار می‌آید، در حالی که شوبرت از نظر تاریخی آهنگساز دوره‌ی رمانتیک محسوب می‌شود و افکار و عقایدش نیز رمانتیک است.

بنابراین معنی واژه‌ی کلاسیک در ارتباط با یک قطعه‌ی مشخص یا اصولاً مقوله‌ی آهنگسازی می‌تواند کاملاً با معنی آن در رابطه با سبک یک دوره از تاریخ موسیقی متفاوت باشد. با چنین برداشت مشابهی می‌توان گفت که «پالسترینا» آهنگساز قرن شانزدهم، قرن‌ها به عنوان نمونه‌ی کلاسیک موسیقی کلیسایی مد نظر قرار داشته و آثارش مدل اصلی برای دیگر آهنگسازان بوده است. واژه‌ی کلاسیک در موارد استعمال کلی آن، هنگامی مفهومی بهتر و مفیدتر خواهد داشت که در ارتباط با نوع بخصوصی از آثار موسیقایی (مانند نمونه‌هایی که از شوبرت و پالسترینا ذکر شد) قرار گیرد؛ در این مفهوم می‌توان بتهوون را استاد کلاسیک در خلق سمفونی، سونات پیانو و کوارتت زهی محسوب کرد. فرق میان کلاسیک به عنوان یک راه حل قاطع و استوار برای مسئله‌ی نقش خلاق در یک اثر هنری یا مقوله‌ی آهنگسازی از یک طرف و به عنوان یک مفهوم در تاریخ سبک‌ها از طرف دیگر، همیشه ستیز و اختلاف دائمی را به وجود می‌آورد که آثار آن نیز امروزه وجود دارد.